

Ірина Ткачук

ДЕРЖАВНІ ФІНАНСИ

УДК 336.1
ББК 65.26
Т48

Затверджено Міністерством освіти і науки України як підручник для студентів вищих навчальних закладів, які навчаються за освітньо-професійною програмою бакалавра за напрямом підготовки "Фінанси і кредит"
Лист від №1/11-18539 від 25.11.2014 р.

Автор: Ірина Григорівна ТКАЧУК, доктор економічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки, завідувач кафедри фінансів ДВНЗ "Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника".

Рецензенти:

В.Г. ДЕМ'ЯНИШИН, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри суб'єктів господарювання Тернопільського національного економічного університету;

Л.В. ЛИСЯК, доктор економічних наук, професор, проректор з наукової роботи, завідувачка кафедри фінансів та державного управління Дніпропетровської державної фінансової академії;

К.В. ВАСЬКІВСЬКА, доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедри фінансів суб'єктів господарювання Львівської державної фінансової академії Міністерства освіти і науки України.

Ткачук І. Г.

Т48 Державні фінанси : підручник / І. Г. Ткачук. – Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2015. – 510 с.
ISBN 978-966-640-403-2

У підручнику викладено теоретичні основи і практика функціонування державних фінансів відповідно до вимог освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів за спеціальністю фінанси і кредит. Розкрито історичні передумови становлення державних фінансів і їх роль у процесі розподілу, перерозподілу сукупного продукту, методологію формування державних доходів і видатків. Ґрунтовно висвітлено зміст і призначення державного бюджету та бюджетний устрій, місцеві бюджети, зміст і призначення податків у формуванні державних доходів, фінансування бюджетних організацій і установ. З позицій вимоги часу охарактеризовано систему фінансового забезпечення соціальних гарантій громадян України, механізм державного кредиту та обслуговування державного боргу, фінансовий контроль, державне регулювання фінансового ринку. Матеріали підручника допоможуть студентам зрозуміти причинно-наслідкові зв'язки між змінами в економіці України і фінансовими ресурсами, які акумулюються у централізованих і децентралізованих фондах.

Підручник, для студентів за спеціальністю фінанси і кредит, аспірантів, викладачів вищих навчальних закладів, працівників державних організацій і установ, органів самоврядування, всіх, хто поглиблено вивчає фінанси громадянського суспільства.

УДК 336.1
ББК 65.26

444 166

© Ткачук І. Г., 2015
© Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника, 2015

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	7
 РОЗДІЛ 1. ДЕРЖАВНІ ФІНАНСИ: ЇХ ФУНКЦІЇ, ПРИЗНАЧЕННЯ І РОЛЬ	
1.1. Історичні передумови формування державних фінансів.....	10
1.2. Теоретичні основи державних фінансів, їх завдання.....	14
1.3. Структура державних фінансів України.....	19
1.4. Правові і організаційні засади державних фінансів.....	25
1.5. Організація і управління державними фінансами.....	28
Практикум.....	37
 РОЗДІЛ 2. ДЕРЖАВНІ ДОХОДИ І ВИДАТКИ	
2.1. Методологія формування і мобілізації державних доходів.....	42
2.2. Державні видатки і методи їх фінансування.....	47
Практикум.....	59
 РОЗДІЛ 3. БЮДЖЕТ І БЮДЖЕТНИЙ УСТРІЙ УКРАЇНИ	
3.1. Сутність і призначення бюджету держави.....	67
3.2. Бюджет – основний фінансовий план.....	81
3.3. Основи бюджетного устрою. Бюджетна система України.....	92
3.4. Бюджетний процес та його учасники.....	98
3.5. Організація бюджетного процесу.....	104
Практикум.....	110
 РОЗДІЛ 4. ДЕРЖАВНИЙ БЮДЖЕТ УКРАЇНИ.	
4.1. Доходи державного бюджету: економічна суть, організація формування і розподіл.....	115
4.2. Склад і класифікація доходів державного бюджету України.....	119
4.3. Основи планування доходів державного бюджету.....	127
4.4. Видатки державного бюджету, їх економічна суть та класифікація.....	133
4.5. Виконання Державного бюджету України.....	143
Практикум.....	149
 РОЗДІЛ 5. ПОДАТКИ У СИСТЕМІ ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ	
5.1. Сутність податків та їх функція у державних фінансах.....	156
5.2. Податкова система у формуванні державних доходів.....	159
5.3. Система податків в Україні.....	165
5.4. Порядок обрахунку та сплати загальнодержавних податків.....	167
5.5. Оподаткування за спрощеною системою. Рентна плата.....	182
5.6. Місцеві податки і платежі (збори).....	187
Практикум.....	197

РОЗДІЛ 6. МІСЦЕВІ БЮДЖЕТИ

6.1. Система місцевих бюджетів їх роль у фінансовому забезпеченні органів самоврядування.....	208
6.2. Доходи місцевих бюджетів.....	217
6.3. Економічна природа видатків місцевих бюджетів.....	232
6.4. Планування видатків місцевих бюджетів.....	236
Практикум.....	249

РОЗДІЛ 7. ФІНАНСУВАННЯ БЮДЖЕТНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ І УСТАНОВ

7.1. Кошторис доходів і видатків – форма бюджетного фінансування...	254
7.2. Бюджетне інвестування.....	269
7.3. Державні міжбюджетні трансферти.....	275
7.4. Система фінансування видатків на охорону здоров'я.....	281
7.5. Фінансове забезпечення освіти, науки і культури.....	301
Практикум.....	313

РОЗДІЛ 8. СИСТЕМА ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ГАРАНТІЙ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ

8.1. Методологічні підходи у формуванні системи соціального захисту...	319
8.2. Економічна характеристика пенсійної системи України.....	322
8.3. Фонди пенсійного забезпечення як суб'єкти пенсійної системи.....	329
8.4. Державне формування коштів пенсійного фонду та напрями їх використання.....	335
8.5. Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття.....	344
8.6. Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування з тимчасової втрати працездатності.....	354
8.7. Фонд соціального страхування від нещасних випадків.....	365
Практикум.....	376

РОЗДІЛ 9. ДЕРЖАВНИЙ КРЕДИТ І ДЕРЖАВНИЙ БОРГ

9.1. Державний кредит як економічна категорія.....	385
9.2. Форми державного кредиту.....	390
9.3. Державний борг.....	397
9.4. Обслуговування державного боргу і методи управління.....	404
Практикум.....	411

РОЗДІЛ 10. ДЕРЖАВНИЙ ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ

10.1. Функції і форми державного фінансового контролю.....	419
10.2. Види і методи фінансового контролю.....	426
10.3. Державні органи фінансового контролю їх функції.....	434
10.4. Ефективність державного фінансового контролю.....	445
Практикум.....	450

РОЗДІЛ 11. ФІНАНСОВИЙ РИНОК ТА ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ

<i>11.1. Фінансовий ринок – джерело фінансових ресурсів.....</i>	<i>458</i>
<i>11.2. Державне регулювання ринку цінних паперів.....</i>	<i>468</i>
<i>Практикум.....</i>	<i>475</i>
ДОДАТКИ.....	485